

NB-117

November-2019

B.Com., Sem.-I

102 : Human Resource Management

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. નીચેના જવાબ લખો.

(અ) માનવ સાધન સંચાલનનાં કાર્યો અને તેના ઉદ્દેશો વર્ણવો.

14

અથવા

(i) માનવ સંસાધન આયોજનને અસર કરતાં પરિબલો ચર્ચો.

7

(ii) માનવ સંસાધન આયોજનનાં ફાયદા વર્ણવો.

7

(બ) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (પાંચમાંથી ગમે તે ચાર)

4

(i) માનવ સાધન સંચાલન એ _____ વિચારસરણી છે.

(અ) પુરાણી

(બ) આધુનિક

(ક) રૂઢિગત

(ડ) સુધારાત્મક

(ii) માનવ સંસાધન આયોજનનું પ્રથમ ચરણ _____ છે.

(અ) માહિતી એકઠી કરવી

(બ) માનવ સંસાધન ભાગ આધારણ

(ક) એકમનાં ધ્યેયની સ્પષ્ટતા

(ડ) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં

(iii) નીચેનામાંથી કયું માનવ સાધન સંચાલકની ભૂમિકા નથી.

(અ) સલાહકારની

(બ) મધ્યસ્થીની

(ક) સ્વયંસુધારકની

(ડ) પ્રવક્તાની

(iv) નીચેનામાંથી કયા પરિબલો માનવ સંસાધન આયોજનનાં આંતરિક પરિબલોમાં સમાવેશ થતો નથી.

(અ) સામાજિક

(બ) ધંધાનું કદ

(ક) ઉત્પાદન ખર્ચ

(ડ) નાણાકીય સાધન

(v) કારખાનામાં જૂના કામદારો નોકરી છોડી જાય અને નવા કામદારોને રાખવામાં આવે એવી ફેરબદલી એટલે _____ .

(અ) ગેરહાજરી

(બ) મજૂર ફેરબદલી

(ક) બઢતી

(ડ) બદલી

2. નીચેના જવાબ લખો.

(અ) ભરતીની પ્રક્રિયા અને તેનું મહત્ત્વ ચર્ચો.

14

અથવા

- (i) તાલીમની પ્રક્રિયા જણાવો. 7
- (ii) માનવસાધન વિકાસની જરૂરિયાત સમજાવો. 7
- (બ) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (પાંચમાંથી ગમે તે ચાર)
- (i) શ્રી રિચાર્ડ ઉરબ્રોકના મત મુજબ પસંદગીનું પ્રથમ ચરણ _____ છે. 4
- (અ) રૂબરૂ મુલાકાત (બ) પ્રાથમિક મુલાકાત
- (ક) ઉમેદવારનું સ્વાગત (ડ) પસંદગી
- (ii) કર્મચારીને ચોક્કસ કાર્ય કરવા માટે _____ ની પ્રક્રિયા જ્ઞાન અને કૌશલ્યમાં વધારો કરે છે.
- (અ) પસંદગી (બ) તાલીમ
- (ક) ભરતી (ડ) નિમણૂક
- (iii) તાલીમનું કાર્યક્ષેત્ર _____ .
- (અ) વિશાળ (બ) અતિ વિશાળ
- (ક) મર્યાદિત (ડ) ઉપરમાંથી કોઈપણ નહીં
- (iv) નીચેનામાંથી કઈ માનવ સંસાધન વિકાસની પદ્ધતિ નથી ?
- (અ) કામગીરી મૂલ્યાંકન (બ) સંભવિત મૂલ્યાંકન
- (ક) કારકિર્દી વિકાસ (ડ) ઉપરમાંથી એકપણ નહીં
- (v) નીચેનામાંથી કઈ પરોક્ષ ભરતીની પદ્ધતિ નથી ?
- (અ) રોજગાર વિનિમય સંસ્થા (બ) વેઈટિંગ લિસ્ટની પ્રથા
- (ક) મજૂરસંઘો દ્વારા ભરતી (ડ) શૈક્ષણિક સંસ્થા દ્વારા ભરતી

3. નીચેના જવાબ લખો.

(અ) કર્મચારીઓની બઢતીનાં ધોરણો વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.

14

અથવા

- (i) માનવ સાધનનું મનોવૈજ્ઞાનિક મૂલ્યાંકન સમજાવો. 7
- (ii) જુસ્સાને વધારવા માટેનાં ઉપાયો વર્ણવો. 7

(બ) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (ચારમાંથી ગમે તે ત્રણ)

3

(i) _____ દ્વારા ઊંચો હોદ્દો મેળવે છે, તેના પગાર, મોભા અને જવાબદારીમાં ફેરફાર થાય છે જે ઊંચો હોય છે.

(અ) અપકર્ષ (બ) બરતરફ

(ક) બદલી (ડ) બઢતી

(ii) મૂલ્યાંકનકારોમાં નીચેનાનો સમાવેશ થતો નથી.

(અ) સરકાર (બ) સલાહકાર

(ક) સમોવડિયા (ડ) તાબેદારો

(iii) નીચેનામાંથી કયુ જુસ્સાનું પરિબળ નથી ?

(અ) કર્મચારી પોતે (બ) સંચાલકોનું વલણ

(ક) કંપનીનો ઉદ્દેશ (ડ) ઉપરનામાંથી એકપણ નહી

(iv) નીચેનામાંથી કયુ અપકર્ષનુ કારણ છે ?

(અ) કર્મચારીની આવડતમાં ઘટાડો

(બ) અનુભવ

(ક) ઉચાપત અટકાવવા

(ડ) ઉપરનામાંથી એકપણ નહી

4. નીચેના જવાબ લખો.

(અ) કાર્યરચનાનાં વિવિધ અભિગમો સમજાવો.

14

અથવા

(i) કાર્યજીવનની ગુણવત્તાનાં ખાસ ઘટકો સમજાવો.

7

(ii) ગુણવત્તા વર્તુળનું વ્યવસ્થાતંત્રીય માળખુ વર્ણવો.

7

(બ) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (ચારમાંથી ગમે તે ત્રણ)

3

(i) ગુણવત્તા વર્તુળની શરૂઆત _____ માં થઈ.

(અ) ભારત (બ) ચીન

(ક) અમેરિકા (ડ) જાપાન

(ii) કાર્ય જીવનની ગુણવત્તા સુધારવા માટે _____ પગલા લેવા જોઈએ.

(અ) જોબ સલામતી (બ) કારકિર્દી વિકાસ

(ક) કલ્યાણકારી પગલાં (ડ) ઉપરના બધા વિકલ્પો

(iii) કાર્યરચના અંગે _____ સૌપ્રથમ વૈજ્ઞાનિક સંચાલનના અભિગમની રજૂઆત કરી.

(અ) ફ્રેડરિક ટેલર (બ) ગ્રીલબ્રેથ

(ક) મેરિક (ડ) ઈમર્સન

(iv) _____ માં એક જ પ્રકારનાં એકથી વધુ કામ એક કામદારને સોંપવામાં આવે છે.

(અ) કાર્ય વિસ્તૃતીકરણ (બ) કાર્ય સમૃદ્ધીકરણ

(ક) કાર્ય ફેરબદલી (ડ) કાર્ય પુનઃરચના

NB-117

November-2019

B.Com., Sem.-I**102 : Human Resource Management****Time : 2:30 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. Write the following :

(A) Explain the functions of Human resource management and its objectives. **14****OR**(i) Discuss the factors affecting Human Resource Planning. **7**(ii) Explain the importance of Human Resource Planning. **7**(B) Multiple Choice Questions. (any four out of five) **4**

(1) HRM is a _____ philosophy.

(a) old (b) modern

(c) rigid (d) curative

(2) _____ is the first stage of human resource planning.

(a) Collecting data (b) Forecasting manpower demand

(c) Determining the goal (d) None of these

(3) Which one of the following is not a role of human resource manager ?

(a) Counsellor (b) Mediator

(c) Self-improvement (d) Spokesman

(4) Which one of the following is not internal factor affecting human resources planning ?

(a) Social (b) Size of business

(c) Production cost (d) Financial resource

(5) Appointing new employees in place of old employees who leaves the organization is referred to as _____.

(a) Absenteeism (b) Labour turnover

(c) Promotion (d) Transfer

2. Write the following :

(A) Discuss the recruitment procedure and its advantages.

14

OR

(i) Explain the procedure of training.

7

(ii) Explain needs of human resource development.

7

(B) Multiple Choice Questions. (any four out of five)

4

(1) _____ is the first stage of selection according to Richard Uhrbroch.

(a) Interview

(b) Preliminary Interview

(c) Reception of applicant

(d) Placement

(2) _____ is an act of increasing the knowledge and skill of a worker for doing a certain job.

(a) Selection

(b) Training

(c) Recruitment

(d) Placement

(3) The scope of training is _____.

(a) wide

(b) broad

(c) limited

(d) none of these

(4) Which one is not technique of human resource development ?

(a) Performance appraisal

(b) Potential appraisal

(c) Career development

(d) None of these

(5) Which one is not method of external sources of recruitment ?

(a) employment exchange

(b) waiting list

(c) labour unions

(d) educational institutions

3. Write the following :

(A) Explain in detail the basis of promotion of employees.

14

OR

(i) Explain the psychological appraisal of human resource.

7

(ii) Describe measure of improve morale.

7

(B) Multiple Choice Questions. (any three out of four)

3

- (1) In case of _____ a new position is attained which is better than the present one in terms of pay, status and work responsibility.
- (a) Demotion (b) Dismissal
(c) Transfer (d) Promotion
- (2) Which one is not included in performance appraiser ?
- (a) Government (b) Consultants
(c) Peers (d) Subordinates
- (3) Which one is not a factor of morale ?
- (a) Employee himself (b) Attitude of management
(c) Objectives of company (d) None of these
- (4) Which one is factor of demotion ?
- (a) Reduced capacity of employee
(b) Experience
(c) To avoid misuse of funds
(d) None of these

4. Write the following :

(A) Explain different approaches of job design.

14

OR

- (i) Discuss the special components of quality of work life. 7
(ii) Explain organizational structure of quality circles. 7

(B) Multiple Choice Questions. (any three out of four)

3

- (1) The quality circles were started in _____.
- (a) India (b) China
(c) U.S.A. (d) Japan

(2) _____ steps should be taken to improve quality of work life.

- (a) Job safety
- (b) Career development
- (c) Welfare measures
- (d) All of the above

(3) Scientific management approach has introduced for job designing by _____.

- (a) Frederick Taylor
- (b) Gilbreth
- (c) Merrick
- (d) Emerson

(4) In which of the following job, worker has been given a more than one tasks in same work ?

- (a) Job enrichment
- (b) Job enlargement
- (c) Job rotation
- (d) Job redesign